

Anders kijken, bewuster werken

Tekst Marijke Nijboer

Goed kijken naar het kind, zoveel mogelijk vanuit hem denken en aansluiten bij zijn behoefte: dat deed Ouarda Rezzougui tot op zekere hoogte wel. Breinsleutels - Het jonge kind helpt haar om deze technieken bewuster in te zetten.

Dikkertje Dap is een Rotterdamse 'plusopvang'. Hier komen kinderen van 0 tot 4 jaar met een indicatie vanwege problematiek binnen het gezin, en/of bij het kind zelf. Kinderen hebben een stoornis in hun ontwikkeling, of dreigen die te ontwikkelen. Pedagogisch medewerkster Ouarda Rezzougui bezocht twee bijeenkomsten over Breinsleutels en paste de geleerde technieken bij wijze van pilot daarna toe in haar groep onder begeleiding van een adviseur. Haar ervaringen werden gebruikt voor de ontwikkeling van 'Breinsleutels - Het jonge kind'. Dit pas verschenen, praktische werkboek en het begeleidingstraject zijn bedoeld voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten in de onderbouw.

Ouarda's groep, kinderen van 2,5 tot vier jaar, is behoorlijk druk. 'Wij observeren natuurlijk veel, maar de betekenis van wat we zagen vulden we vaak zelf in,' vertelt zij. 'Door Breinsleutels ga je minder vanuit je eigen perspectief kijken en meer vanuit het kind. Dat was een eyeopener.'

Ze geeft een voorbeeld. 'We zitten in de kring en ik geef de kinderen een opdracht. Terwijl ik praat zie ik dat een paar jongetjes onrustig zijn. Ze letten niet op. Vroeger zou ik dan zeggen: kom, nog even luisteren. Nu zie ik: ze hebben behoefte aan beweging. Dus laat ik ze eerst even lekker buiten rennen. Daarna gaan we die andere activiteit binnen doen.' Als kinderen niet kunnen stilzitten, beseft Ouarda, bereik je ze toch niet. Ze combineert nu soms

ook opdrachten met beweging. 'Dan laat ik ze bijvoorbeeld pittenzakken op kleur sorteren en op verschillende plekken opbergen.'

Bovenkamer

Breinsleutels definieert vijf deuren naar de 'bovenkamer' van kinderen: het langetermijngeheugen en vier executieve functies: werkgeheugen, inhibitie, flexibiliteit en planning. Deze functies helpen bij ingewikkelde taken zoals het maken van keuzes en oplossen van problemen. Breinsleutels zijn technieken waarmee de pedagogisch medewerker of leerkracht die deuren kan openen, oftewel die executieve functies en het langetermijngeheugen kan verbeteren.

Twee van die sleutels, waar Ouarda veel gebruik van maakt, zijn 'herhalen' en 'geheugensteuntjes'. Aan het begin van de dag hangt ze voor elke activiteit in de juiste volgorde pictogrammen klaar en regelmatig verwijst ze daarnaar. Veel van haar kinderen hebben moeite met veranderingen en gedijen goed bij structuur. Ouarda gebruikt een 'time timer', een klok met kleurvlakken, om de kinderen te laten zien hoeveel tijd ze hebben voor een activiteit. 'Sommige kinderen, vooral degenen met een korte aandachtsspan, vragen zelf om de time timer. Die willen weten waar ze aan toe zijn.'

Deze methode kan extra veel betekenen voor kinderen met een achterstand, die thuis doorgaans minder prikkels krijgen. Bij hen

zie je vaak dat die vijf deuren minder ver open staan. Zij hebben dus op die punten wat extra's nodig. Neem kinderen met een stoornis in het autistisch spectrum: bij hen is van die vijf deuren vooral die van de flexibiliteit lastig. Ze hebben moeite met schakelen van de ene situatie naar de andere. Dat ondersteun je met de breinsleutel 'schakelen'. Je geeft aan: we hebben nu dit gedaan, dat gaan we afsluiten en dan gaan we door naar de volgende situatie. Dat kan met een time timer, waar Ouarda mee werkt, of met een grote zandloper. Als het bijna tijd is ga je daarmee alle groepjes langs en wijs je de kinderen erop dat het bijna tijd is.

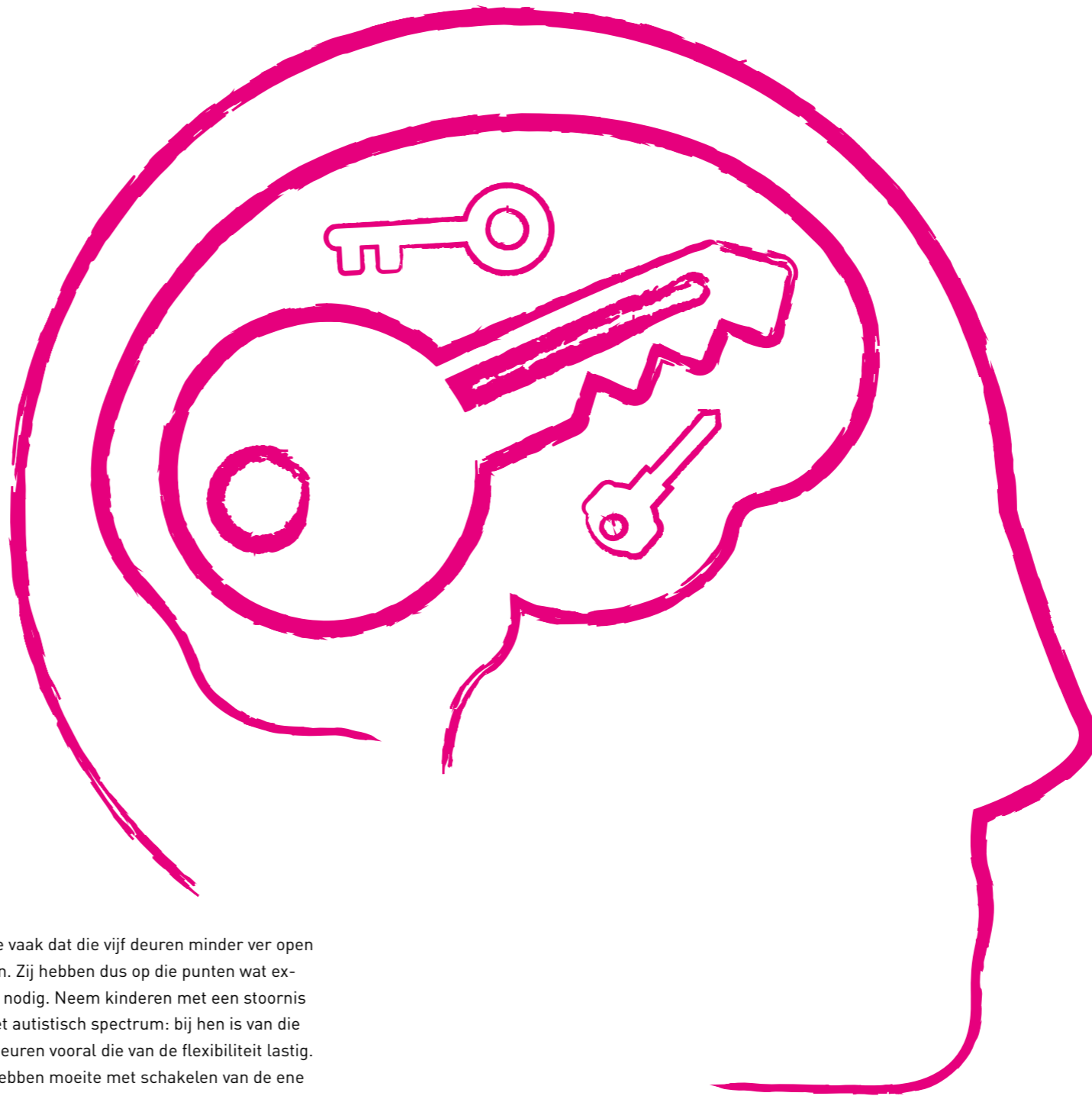
Vragen stellen

Ouarda werkt ook veel met de breinsleutel 'vragen stellen'. 'Bijvoorbeeld na het voorlezen. Zo checken we of het verhaal is binnengekomen. Als ik vroeger zag dat een kind tijdens het voorlezen met andere dingen bezig was, nam ik altijd aan dat het dus niet had geluisterd. Maar dat is een vooroordeel, merk

ik, want als je zo'n kind ondervraagt, blijkt soms dat het verhaal wel degelijk is overgekomen.' Soms laat ze kinderen het verhaal zelf afmaken. 'Dan word ik echt verrast door hun fantasie.'

Bij sommige kinderen werkt het vragen stellen in de groep niet. Geïnspireerd door Breinsleutels probeerde Ouarda zo'n jongetje eens op een andere manier te benaderen. 'Elk kind heeft bij ons een eigen diersymbool en 's morgens oefen ik al die dieren met de kinderen. Als ik dat jongetje vroeg naar een dierennaam, herhaalde hij alleen mijn vraag of praatte hij de andere kinderen na. Op een ochtend ben ik met hem apart gaan zitten. Toen bleek dat hij alle dieren kon opnoemen.

We denken dat zijn gedrag in de groep te maken heeft met een gebrek aan zelfvertrouwen. Ik heb met m'n collega afgesproken dat we hem voorlopig in de kring als eerste de beurt geven. Hij kreeg van ons een kaart en elke keer als hij een goed antwoord geeft, plakken we daar een sticker op: een beloning voor het zelf nadenken. Dat werkt prima.' Dikkertje Dap werkt vanuit de methode van Freinet. Ouarda: 'Dat betekent dat we ons richten op de behoefte van het kind. Breinsleutels sluit daar heel mooi bij aan.' Veel onderdelen van Breinsleutels kwamen haar bekend voor. 'Sommige dingen deed ik ook al. Maar nu kan ik er een naam aan geven. Je bent bewuster met je werk bezig.'

Etiketje

De methode Breinsleutels maakt duidelijk waarom bepaalde dingen die je vaak al met kinderen doet, zinvol zijn bij het leren. En hoe je daarmee de relatie tussen brein en leren kunt versterken. Breinsleutels is een middel om meer uit kinderen te halen in de opvang en het onderwijs. Voor het jonge kind zijn dezelfde 'deuren' gedefinieerd als voor oudere kinderen. Alleen zijn deze voor de jongsten iets anders uitgewerkt, omdat de deuren bij hen een stuk minder ver zijn ontwikkeld. Met name in de peuter- en kleutertijd worden enorme ontwikkelingsprongen gemaakt, ook bij die executieve functies.

Kinderen profiteren ervan als er begrip is voor het waarom van hun gedrag. Er worden snel etiketjes geplakt: een kind is een chaoot, of een sloddervos. Breinsleutels maakt duidelijk dat er achter zo'n etiketje 'sloddervos' een kind zit dat moeite heeft met plannen en organiseren. Breinsleutels helpt pedagogisch medewerkers en leerkrachten om bewuster te werk te gaan en anders naar kinderen te kijken.

Meer weten?
Marald Mens
m.mens@cedgroep.nl